

без перебільшення, золотими літерами викарбовано в історію безсмертя українських військових.

Список використаних джерел:

1. Інформаційний ресурс: <http://www.ukrainians-world.org.ua/peoples/> 23ай2е75й9аа1Ь7е/
2. Інформаційний ресурс: <http://airaces.narod.ru/snipers/w1/pavlichn.htm>

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА У СПОГАДАХ ВІКТОРА ФЕДОРОВИЧА УСОКА

Гусєв О.С.,

курсант навчально-наукового інституту підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів Національної академії внутрішніх справ *Науковий керівник:* доцент кафедри історії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент Дорощук Н.О.

*Бережімо і шануймо ветеранів!
Їх так мало залишилось поряд з нами,
Стали свідками вони страшних подій
Молодими йшли на смертний бій.
(Зарудний «Сльоза ветерана»)*

Пам'ять людська... Ти могла б вбити нас, коли б не було рятівної здатності забувати. Багато малих і великих подій заховала ти назавжди в своїх архівах. Та є сторінки історії, є такі дати, що ніколи не припадуть пилом забуття, бо перейняті вони болем не одного покоління. Друга світова війна - криваві шість років, в яких українські землі виступили захисним щитом імперії, а наш народ поставили у перші лави фронтової лінії. Шість довгих років і близько чотирьох мільйонів чоловіків, що більше не повернулися додому. А якщо врахувати загиблих від хвороб, голоду і депортацій, то ця цифра сягне 14 мільйонів, кожен четвертий українець. З усіх солдатів, яких призвали влітку 1941 року, по закінченню війни повернулися лише 3% [1]. Але й тим щасливцям незавжди було куди повертатись.

Жодна країна Європи не зазнала такого руйнування, як Україна: 700 міст

стерті з лиця землі, як і 28 тисяч сіл, 250 з них були спалені разом з їх мешканцями, зруйновано 80 % промислових підприємств. Точні цифри - у закритих архівах Росії. Змінився й етнічний склад населення - якщо в 1939 році у УРСР проживало 9 % росіян, то після війни їх було вже 16% [2]. Війну все ж виграли, значною мірою життями українців, чиї втрати становили 40 % від загальних людських втрат СРСР[1]. Наддорога ціна перемоги. І доки будинки й заводи відбудовувались, а люди стійко тіснились в бараках та комуналках, українське село отримало ще один удар. До всіх лих додалась ще й засуха, через яку вродило в 3,5 рази менше хліба. Однак, Москва й далі вимагала нереальні плани хлібозаготівлі. Знесилені хлібороби писали навіть Хрущову.

Чи не найбільшим здобутком України у Другій світовій стало об'єднання наших земель кордонами однієї держави. Вперше за багато століть. Це заслуга наших дідів і прадідів. Знаючи ціну, збереження цих кордонів - обов'язок теперішнього покоління.

Про що ти задумався, сивий ветеране? Які сторінки твого життя гортає пам'ять, від чого стікає кров'ю твоє наболіле серце? Не йдуть, напевне, з пам'яті довгих 1418 днів і ночей, не залишають серце полеглі побратими. І гортає пам'ять свої скорбні сторінки... Один із солдатів якому пощастило повернутися живим був Усок Віктор Федорович, 1926 року народження, інвалід війни першої групи. Він згадує що на фронт його взяли у 1943 році. Цікавий факт, у цей час його вага складала всього 42 кілограма зріст у нього був 152 см. Коли його взяли до армії йому дали шинель, яка була не у новому стані, мабуть з якогось пораненого солдата, чоботи були різного розміру. А у кінці дали гвинтівку. Його забрали у піхоту. У піхоті він воював до кінця 1944 року, коли його було поранено під Литвою. Після одужання, його було відправлено на фінський кордон де Віктор Федорович служив командиром батареї і командував охороною кордону від німців до 1948 року. У 1944 році з Віктором Федоровичем сталося подія, яка назавжди буде у його пам'яті. Під час патрулювання одного з сіл, разом із своїм взводом вони знайшли німецького шпигуна. Вони захопили його та відвели до штабу, там допитали, а після цього командир віддав наказ Віктору його вбити. «Командир дав наказ його вбити, я не знав що робити, до цього я не

убивав людину яка була без зброї, я вважаю що це не було чесно, але наказ є наказ, я був вимушений його виконати. Я нажав спусковий гачок пістолета - куля покинула дуло ствола і потрапила прямо у голову цього німця». Також, під час розмови, Віктор Федорович не один раз згадував про те, що дала йому мати коли забирали його на фронт. «Коли мене забирали на фронт, моя мати дещо написала мені на листочку та поклала до мого карману. В один момент, коли німці проводили атаку на наш штаб, я дістав цей листочок і прочитав те що на ньому написано. Це була молитва. Отче наш... Як би не ця молитва і не цей листочок, я би давно уже був мертвий. Цей листочок був мені як оберіг, я не тільки згадував свою маму у погану хвилину, а ще й молився Богу».

Перемога! Віктор Федорович згадує, що тоді була атмосфера свята! Справжнього народного свята. Це свято організовувала партія, яка так і називалася - Партія, бо інших партій не було. Під червоним прапором - і не було тоді іншого прапору, бо республіканський теж був переважно червоним. Сьогодні багато його побратимів уже померли. Залишилися одиниці, але вже зовсім старі.

Багато чого змінилося з того часу. З'явився власний прапор. Батьківщина змінилася! При цьому людей, для яких це свято справді святе - бо вони причетні до війни і перемоги, а не просто їм радянською пропагандою мізки промили - з кожним роком стає все менше. А люди з покоління моїх батьків уже й самі не завжди пам'ятають про бойовий шлях їх дідів і скоро вже не залишиться очевидців, які могли би розповісти про всі жахи і страждання, які принесла тоді із собою війна.

Червоний прапор у багатьох сьогодні викликає ностальгію за радянським минулим. Під червоним прапором, який зараз виносять на вулиці комуністи, зокрема і на свято Перемоги, не тільки подолали фашистів, а й знищили мільйони українців і захопили половину Європи, завдавши людям багато лиха. Вважаю, що у наш час цей прапор доречний в музеях та на військово-історичних реконструкціях. От реконструкції - дуже корисна річ, те, що треба для молодого покоління. А також просвітницькі передачі на тему Другої світової. Хай молодь знає правду. Хай пишається прадідами.

Оцінка причин, перебігу та наслідків ДСВ дуже складна і неможливо дати однозначне визначення цим багатоплановим подіям з точки зору української національної ідеї. Зовнішні та внутрішні політичні чинники, національні проблеми, соціальні та ідеологічні аспекти, суто військові питання - все це, та багато інших компонентів, не дозволяє підвести історичну пам'ять про минулу війну до одного знаменника, побудувати новий патріотичний міф який би поділявся усіма групами населення. Державна політика пам'яті повинна здійснюватися продумано і виважено, з огляду на сучасний стан уявлень населення та надмірну політизацію питання. Покоління ветеранів, «дітей війни», загалом покоління 60-80-річних не треба «перевиховувати». Натомість, усі зусилля й кошти варто вкладати у належне виховання молодшої генерації українців і, таким чином, створювати умови для формування майбутньої консолідованої нації. А особам літнього віку слід залишити належні пільги, матеріальну допомогу, шанобливе ставлення суспільства і такі звичайні атрибути свята як День перемоги, паради та зібрання ветеранів та інше. Толерантність у державній оцінці подій ДСВ є просто необхідним тактичним ходом. Більшість сучасних досліджень і публікацій, які стосуються подій Другої світової війни, мають негативний, викривальний характер (велика кількість жертв, бездарне військове командування, технічна відсталість, масові репресії на фронті, факти мародерства та насильств з боку радянських військових і т. ін.) [3]. До цієї тенденції, яка розпочалася з кінця 80-х років минулого сторіччя, додається національна (україноцентрична) теза про безперспективність, марність людських та матеріальних втрат, які понесла Україна. Все це спричиняє майже тотальну дегероїзацію історії Другої світової війни. У свою чергу, така тенденція призводить не тільки до конфронтаційних процесів у суспільстві, але й не сприяє національним виховним завданням. Повномасштабна реанімація сталого радянського міфу «ВВВ», яка нині здійснюється російською владою, приносить певні результати. Друга хвиля кіно- і телефільмів «про війну», контроль і корегування шкільних програм, продовження монументальної пропаганди, відновлення у повному обсязі системи державних свят, військових парадів та інші заходи - все це сприяє активному відродженню імперських патріотичних

традицій. Україні також варто більш поглиблено використовувати у патріотичному вихованні тему Другої світової війни як символу з безумовно позитивним моральним забарвленням. Необхідно послідовно утверджувати у громадській свідомості погляд на ДСВ як важливий етап національної боротьби за незалежність. Щодо самої концепції ДСВ, то найбільш придатним і перспективним виглядає приєднання України до загальноєвропейської оцінки історії цієї трагічної події в історії людства. Адже акцентування уваги саме на гуманітарних аспектах результатів війни, її деромантизації, яке превалує у європейських наукових дослідженнях, освітніх програмах і культурній практиці, повністю відповідає вітчизняним завданням. Політично і економічно об'єднана Європа намагається поєднати історичне минуле усіх своїх націй. Український народ, який хоча і зазнав чи не найбільших втрат у роки ДСВ, сьогодні ще залишається під тінню СРСР «невідомим» учасником війни. Тому саме не військові здобутки, а людській вимір цієї глобальної трагедії зближує нас з європейським соціумом і повинен стати критерієм оцінки Другої світової війни.

Список використаних джерел:

1. Україна: політична історія. XX - початок XXI ст. - К., 2007. - 1028 с.
2. Сербин Р. «Велика вітчизняна війна»: советський міт в українських шатах // Сучасність.- 2001. - № 6.
3. Українці вважають День Перемоги дійсно великим святом // Соціологічне опитування Центру Разумкова 20-26 квітня 2007 - www.civic.ua; Українці про державну мову, історію та взаємини регіонів // Лабораторія соціологічних опитувань - '^^^БОСІО- lab.osvita.com.ua

**БОРИСПЛЬЩИНА В РОКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ:
СЛІДИ ВІЙНИ
Лазаренко Л.А.,**

доцент кафедри загально-правових дисциплін навчально-накового інституту
права та психології Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

У роки тимчасової окупації гітлерівські варвари заподіяли нечувані в історії злочинства, ігноруючи всіма міжнародними нормами ведення війни і